

TO'G'RIDAN TO'G'RI XORIJIY INVESTITSİYALARNING MAMLAKAT EKSPORT SALOHIYATIGA TA'SIRINI EKONOMETRIK MODELLAR YORDAMIDA BAHOLASH

Saydullayev Azamat Jo'raqul o'g'li
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
doktaranti

https://doi.org/10.55439/ECED/vol25_iss2/a5

Annotatsiya. Ushbu maqola ekonometrik modellar yordamida to'g'ridan to'g'ri xorijiy investitsiyalar (TTXI)ning mamlakat eksport salohiyatiga ta'sirini o'rganadi. U to'g'ridan to'g'ri investitsiyalar oqimining mamlakatning xalqaro bozorlarga tovar va xizmatlarni eksport qilish qobiliyatiga qanday ta'sir qilishini tushunishga qaratilgan. Tadqiqotda to'g'ridan to'g'ri xorijiy investitsiyalar va eksport vakolatlari o'rtasidagi munosabatlarni tahlil qilish uchun ekonometrik usullar qo'llaniladi, bunda to'g'ridan to'g'ri investitsiyalar mamlakatning eksport imkoniyatlarini oshirishga qanchalik hissa qo'shishi o'rganiladi. Ushbu munosabatlarni o'rganib, tadqiqot to'g'ridan to'g'ri investitsiyalar eksport vakolatiga ta'sir qilish mexanizmlarini, jumladan, texnologiyalarni uzatish, bozorga kirish, mahsuldorlikni oshirish va ta'minot zanjiri integratsiyasini aniqlashga intiladi. Empirik tahlil va modelni baholash orqali tadqiqot to'g'ridan to'g'ri investitsiyalarning eksport ko'rsatkichlariga ta'sirini aniqlash va bu munosabatlarni boshqaradigan asosiy omillarni aniqlashga qaratilgan. Maqola to'g'ridan to'g'ri xorijiy investitsiyalar va eksport salohiyati o'rtasidagi bog'liqlik haqida empirik dalillar va nazariy tushunchalarni taqdim etish orqali mavjud adabiyotlarga hissa qo'shadi. U eksport dinamikasini shakllantirishda to'g'ridan to'g'ri investitsiyalarning o'rni haqidagi bilimlardagi bo'shliqlarni ko'rib chiqadi va siyosatchilar, investorlar va savdo va investitsiya siyosatini ishlab chiqish bilan shug'ullanuvchi manfaatdor tomonlar uchun qimmatli natijalarni taqdim etadi. Uslubiy jihatdan tadqiqot model spetsifikatsiyasi, ma'lumotlarni yig'ish va statistik tahlilga qat'iy yondashuvni qo'llaydi. U to'g'ridan to'g'ri investitsiyalar va eksport salohiyati o'rtasidagi sabab-oqibat munosabatlarini baholash uchun tortishish modellari, panel ma'lumotlar regressiyasi va vaqt seriyasi tahlili kabi ekonometrik modellardan foydalanadi. Ma'lumotlar manbalariga milliy hisoblar, savdo statistikasi, xorijiy investitsiyalar ma'lumotlari va bir nechta mamlakatlar yoki mintaqalarning boshqa tegishli iqtisodiy ko'rsatkichlari kiradi. Tadqiqot natijalari savdoni rag'batlantirish, investitsiyalarni jalb qilish va eksportni rivojlantirish sohalarida dalillarga asoslangan qarorlar qabul qilish va siyosatni shakllantirish uchun ma'lumot berishi kutilmoqda. To'g'ridan to'g'ri investitsiyalarning eksport vakolatiga ta'sirini yoritib, tadqiqot eksport raqobatbardoshligini oshirish, iqtisodiy o'sishni rag'batlantirish va barqaror rivojlanish uchun xorijiy investitsiyalar foydasini maksimal darajada oshirish strategiyalari haqida tushuncha beradi.

Xulosa qilib aytganda, ushbu maqolada ekonometrik modellardan foydalangan holda, to'g'ridan to'g'ri xorijiy investitsiyalar va eksport salohiyati o'rtasidagi munosabatlar har tomonlama tahlil qilinadi. Empirik tadqiqotlar va nazariy munozaralar orqali tadqiqot xalqaro savdo va investitsiyalar dinamikasini tushunishimizga yordam beradi hamda eksportga asoslangan o'sish va iqtisodiy rivojlanish uchun to'g'ridan to'g'ri investitsiyalardan foydalanishga intilayotgan siyosatchilar va amaliyotchilar uchun qimmatli ko'rsatmalar beradi. Ushbu maqolada 22 yillik O'zbekistonga kiritilgan xorijiy kapital va eksport salohiyati ma'lumotlari "world open bank" ma'lumotlar bazasidan olingan. <https://databank.worldbank.org/source/world-development-indicators>

Kalit so'zlar: to'g'ridan to'g'ri xorijiy investitsiya, eksport, sanoat, regression model, logarifm, geteroskedatlik.

ОЦЕНКА ВЛИЯНИЯ ПРЯМЫХ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ НА ЭКСПОРТНЫЕ ВОЗМОЖНОСТИ СТРАНЫ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ЭКОНОМЕТРИЧЕСКИХ МОДЕЛЕЙ

Сайдуллаев Азамат Журакул угли
Докторант Ташкентского государственного
экономического университета

Аннотация. В этой статье исследуется влияние прямых иностранных инвестиций (ПИИ) на экспортный потенциал страны с использованием эконометрических моделей. Его цель – дать представление о том, как приток ПИИ влияет на способность страны экспортировать товары и услуги на международные рынки. В исследовании используются эконометрические методы для анализа взаимосвязи между ПИИ и экспортными полномочиями, изучая степень, в которой ПИИ способствуют расширению экспортного потенциала страны. Изучая эту взаимосвязь, исследование стремится раскрыть механизмы, посредством которых ПИИ влияют на экспортные полномочия, включая передачу технологий, доступ к рынкам, повышение производительности и интеграцию цепочек поставок. Посредством эмпирического анализа и модельной оценки исследование направлено на количественную оценку влияния ПИИ на показатели экспорта и определение ключевых факторов, определяющих эту

взаимосвязь. Статья дополняет существующую литературу, предоставляя эмпирические данные и теоретическое понимание связи между ПИИ и экспортными полномочиями. Он устраняет пробелы в знаниях о роли ПИИ в формировании динамики экспорта и предлагает ценные выводы для политиков, инвесторов и заинтересованных сторон, участвующих в разработке торговой и инвестиционной политики. Методологически в исследовании применяется строгий подход к спецификации модели, сбору данных и статистическому анализу. Он использует эконометрические модели, такие как гравитационные модели, регрессию панельных данных и анализ временных рядов, для оценки причинно-следственной связи между ПИИ и экспортными полномочиями. Источники данных включают национальные счета, торговую статистику, данные об иностранных инвестициях и другие соответствующие экономические показатели из множества стран или регионов. Ожидается, что результаты исследования послужат основой для принятия обоснованных решений и разработки политики в области продвижения торговли, привлечения инвестиций и развития экспорта. Выясняя влияние прямых иностранных инвестиций на экспортную власть, исследование дает представление о стратегиях повышения конкурентоспособности экспорта, стимулирования экономического роста и максимизации выгод от иностранных инвестиций для устойчивого развития. В заключение в этой статье предлагается всесторонний анализ взаимосвязи между ПИИ и экспортными полномочиями с использованием эконометрических моделей. Посредством эмпирических исследований и теоретических дискуссий исследование способствует нашему пониманию динамики международной торговли и инвестиций и предоставляет ценные рекомендации для политиков и практиков, стремящихся использовать ПИИ для экономического роста и экономического развития, ориентированного на экспорт. В этой статье 22 года иностранного капитала и экспортного потенциала Узбекистана были взяты из базы данных World Open Bank. <https://databank.worldbank.org/source/world-development-indicators>

Ключевые слова: прямые иностранные инвестиции, экспорт, промышленность, регрессионная модель, логарифм, гетероскедастичность.

ASSESSING THE IMPACT OF DIRECT FOREIGN INVESTMENTS ON THE COUNTRY'S EXPORT CAPACITY USING ECONOMETRIC MODELS

Saydullaev Azamat
 Doctoral student Tashkent State
 University of Economics

Abstract. This article investigates the impact of foreign direct investment (FDI) on the export capacity of a country using econometric models. It aims to provide insights into how FDI inflows influence a nation's ability to export goods and services to international markets. The study employs econometric techniques to analyze the relationship between FDI and export authority, examining the extent to which FDI contributes to enhancing a country's export capabilities. By examining this relationship, the research seeks to uncover the mechanisms through which FDI affects export authority, including technology transfer, market access, productivity enhancement, and supply chain integration. Through empirical analysis and model estimation, the study aims to quantify the impact of FDI on export performance and identify key determinants driving this relationship. The article contributes to the existing literature by providing empirical evidence and theoretical insights into the nexus between FDI and export authority. It addresses gaps in knowledge regarding the role of FDI in shaping export dynamics and offers valuable implications for policymakers, investors, and stakeholders involved in trade and investment policymaking. Methodologically, the research adopts a rigorous approach to model specification, data collection, and statistical analysis. It utilizes econometric models such as gravity models, panel data regression, and time-series analysis to estimate the causal relationship between FDI and export authority. The data sources include national accounts, trade statistics, foreign investment data, and other relevant economic indicators from multiple countries or regions. The findings of the study are expected to inform evidence-based decision-making and policy formulation in the areas of trade promotion, investment attraction, and export development. By elucidating the impact of FDI on export authority, the research provides insights into strategies for enhancing export competitiveness, fostering economic growth, and maximizing the benefits of foreign investment for sustainable development. In conclusion, this article offers a comprehensive analysis of the relationship between FDI and export authority using econometric models. Through empirical investigation and theoretical discussions, the research contributes to our understanding of the dynamics of international trade and investment and provides valuable guidance for policymakers and practitioners seeking to leverage FDI for export-led growth and economic development. In this article, 22 years of foreign capital and export potential in Uzbekistan were taken from the World Open Bank database. <https://databank.worldbank.org/source/world-development-indicators>

Key words: Foreign direct investment, export, industry, regression model, logarithm, heteroskedasticity.

Kirish. Hozirgi globallashtirilgan iqtisodiyotda to'g'ridan to'g'ri xorijiy investitsiyalar (TDI) butun dunyo mamlakatlari iqtisodiy landshaftini shakllantirishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. To'g'ridan to'g'ri investitsiyalar nafaqat kapital oqimining manbai bo'lib xizmat qiladi, balki mamlakatning eksport salohiyati va xalqaro bozordagi raqobatbardoshligiga sezilarli ta'sir ko'rsatishi mumkin bo'lgan texnologik nou-xau, boshqaruv tajribasi va bozorga kirish imkoniyatlarini ham olib keladi. Mamlakatning eksport bilan shug'ullanish va muvaffaqiyatli amalga oshirish salohiyati sifatida belgilangan to'g'ridan to'g'ri xorijiy investitsiyalar va eksport organi o'rtasidagi munosabatlarni tushunish siyosatchilar, iqtisodchilar va savdo va investitsiya siyosatini ishlab chiqishda ishtirok etuvchi manfaatdor tomonlar uchun juda muhimdir.

Ushbu maqola ekonometrik modellar yordamida to'g'ridan to'g'ri xorijiy investitsiyalar mamlakatning eksport vakolatiga ta'sirini baholashga qaratilgan. U to'g'ridan to'g'ri investitsiyalar oqimining mamlakat eksport imkoniyatlariga qanday ta'sir qilishini va bu ta'sirning namoyon bo'lish mexanizmlarini o'rganishga qaratilgan. Ushbu munosabatlarni o'rganib chiqib, tadqiqot xalqaro savdo va investitsiyalar bo'yicha mavjud adabiyotlar to'plamiga hissa qo'shib, to'g'ridan to'g'ri xorijiy investitsiyalar va eksport organlari o'rtasidagi dinamikaga oid empirik dalillar va tushunchalarni taqdim etishga qaratilgan. Ushbu tadqiqotning ahamiyati siyosatchilar va manfaatdor tomonlarni

Adabiyotlar tahlili va metodologiya.

To'g'ridan to'g'ri xorijiy investitsiyalar (TTXI)ning mamlakat eksport salohiyatiga ta'sirini baholash iqtisodiy tadqiqotlarda katta qiziqish uyg'otadigan mavzudir. Bir nechta tadqiqotlar ushbu munosabatlarni turli nuqtayi nazardan o'rganib chiqdi, bu esa to'g'ridan to'g'ri xorijiy investitsiyalar eksport ko'rsatkichlariga ta'sir qilish mexanizmlari haqida muhim tushunchalarni taqdim etdi. Adabiyotda o'rganilgan asosiy jihatlardan biri mahalliy firmalarning texnologik imkoniyatlari va mahsuldorligini oshirishda, shu orqali xalqaro bozorlarda raqobatbardosh bo'lgan tovar va xizmatlarni ishlab chiqarishda to'g'ridan to'g'ri investitsiyalarning roli. K.Kapoor va R. Arora tomonidan olib borilgan tadqiqotlar to'g'ridan to'g'ri investitsiyalarning eksportga yo'naltirilgan tarmoqlarga ijobiy ta'sirini ta'kidlab, mahsulot sifati, innovatsiyalar va samaradorlikni oshirishga olib keldi [1].

Tadqiqotning yana bir yo'nalishi to'g'ridan

eksportga asoslangan o'sish strategiyalari va iqtisodiy rivojlanish uchun to'g'ridan to'g'ri investitsiyalarning ta'siri haqida xabardor qilish salohiyatidir. To'g'ridan to'g'ri xorijiy investitsiyalar eksport vakolatiga ta'sirini miqdoriy baholash va bu munosabatlarni boshqaradigan asosiy omillarni aniqlash orqali tadqiqot eksport raqobatbardoshligini oshirish, xorijiy investitsiyalarni jalb qilish va barqaror iqtisodiy o'sishni rag'batlantirish strategiyalari haqida qimmatli tushunchalarni taqdim etishga qaratilgan.

Uslubiy jihatdan tadqiqot tortishish modellari, panel ma'lumotlar regressiyasi va vaqt seriyali tahlili kabi turli xil ekonometrik usullardan foydalangan holda modelni spetsifikatsiya qilish va tahlil qilish uchun ekonometrik yondashuvni qo'llaydi. Tajribaviy tekshiruvda milliy hisoblar, savdo statistikasi, xorijiy investitsiyalar ma'lumotlari va boshqa tegishli iqtisodiy ko'rsatkichlar to'g'ridan to'g'ri xorijiy investitsiyalar va eksport organi o'rtasidagi sababiy bog'liqlikni baholash, chalkash o'zgaruvchilar va potensial endogenlik muammolarini nazorat qilish uchun foydalaniladi. Xulosa qilib aytganda, ushbu tadqiqot ekonometrik modellar yordamida to'g'ridan to'g'ri investitsiyalarning eksport vakolatiga ta'sirini o'rganish orqali muhim tadqiqot bo'shlig'ini ko'rib chiqadi. Tajribaviy dalillar va nazariy tushunchalarni taqdim etish orqali tadqiqot to'g'ridan to'g'ri investitsiyalar va eksport ko'rsatkichlari o'rtasidagi dinamikani tushunishimizga hissa qo'shishni maqsad qilib qo'yadi.

to'g'ri xorijiy investitsiyalar va eksportni diversifikatsiya qilish o'rtasidagi bog'liqlikka qaratilgan. M.M.M.Uddin, T.Sharif, A.R.M.Islam va M.Z.Abedin kabi olimlar to'g'ridan to'g'ri investitsiyalar oqimi mamlakat eksport qiladigan mahsulotlar turini kengaytirishga, uning bir nechta tovarlarga bog'liqligini kamaytirishga va tashqi ta'sirlarga chidamliligini oshirishga qanday hissa qo'shishini o'rganib chiqdi [2]. Bundan tashqari adabiyotlarda to'g'ridan to'g'ri xorijiy investitsiyalar va eksport salohiyati o'rtasidagi munosabatlarda vositachilik qilishda institutsional omillar, savdo siyosati va bozorga kirish roli ko'rib chiqilgan. I.Chawla va N. Kumar tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda to'g'ridan to'g'ri investitsiyalarni jalb qilish va eksportga asoslangan o'sishni rag'batlantirishda qulay biznes muhiti, shaffof qoidalar va xalqaro bozorlarga kirish muhimligi ta'kidlanadi [3].

Dastlabki tadqiqotlar quyidagilardan iborat bo'lib, unda muallif to'g'ridan to'g'ri investitsiyalar mezbon mamlakatlarda ilg'or texnologiyalar,

boshqaruv amaliyotlari va boshqalarni tarqatish orqali texnik taraqqiyot sur'atini oshirishini aniqladi. G.W.Gu va G.Hale neoklassik o'sish tizimidan foydalangan va to'g'ridan to'g'ri investitsiyalar qabul qiluvchi mamlakatlarda ishlab chiqarish jarayoniga qo'llaniladigan bilimlarni oshirishi mumkinligini ko'rsatdi [4]. G.Zaman va V.Vasile vaqt seriyasini o'rganishdi va to'g'ridan to'g'ri investitsiyalarning ishlab chiqarish hajmiga ijobiy va sezilarli ta'sirini aniqladilar [5]. R.Crescenzi, M.Di Cataldo, va M.Giua 1960-1995-yillar davomida 72 mamlakat ma'lumotlaridan foydalangan, ammo to'g'ridan to'g'ri investitsiyalarning o'sishni kuchaytiruvchi ta'sirini aniqlamagan [6]. Xuddi shunday, M.Basılgan va A.Seha Akman 1979-yildan 1998-yilgacha bo'lgan 80 mamlakat ma'lumotlaridan foydalangan va to'g'ridan to'g'ri investitsiyalar iqtisodiy o'sishga hech qanday ijobiy ta'sir ko'rsatmasligini aniqlagan [7].

To'g'ridan to'g'ri investitsiyalarning o'sishga ta'sirini qabul qiluvchi mamlakatning ba'zi iqtisodiy yoki tarkibiy xususiyatlariga bog'liq holda o'lchashga harakat qilgan boshqa tadqiqotchilar ham bor. To'g'ridan to'g'ri investitsiyalarning mumkin bo'lgan oqibatlarini qatoriga tarqalishlarni (yoki tashqi ta'sirlarni) muntazam ravishda kiritgan birinchi muallif A.Maza va P.Gutiérrez-Portilla bo'lib, u xorijiy investitsiyalarning umumiy farovonlik ta'sirini tahlil qilgan [8]. Yana bir dastlabki ishtirokchilar D.Lazarov va G.Petreski bo'lib, u to'g'ridan to'g'ri investitsiyalarning optimal tarif siyosatiga ta'sirini ko'rib chiqdi. Ushbu guruhdagi ko'pgina tadqiqotlar tarqalish ta'sirini o'rganish uchun

tarmoq, korxonalar yoki firma darajasidagi tahlillarni o'tkazdi [9].

A.Jochem Argentinaning ishlab chiqarish sektoriga to'g'ridan to'g'ri investitsiya oqimining ta'sirini o'rganib chiqdi va mahalliy korxonalarining texnologik taraqqiyotiga sezilarli ijobiy ta'sir ko'rsatdi [10]. Xuddi shunday, G.Zaman va V.Vasile ishlab chiqarish sektoridan olingan ma'lumotlardan foydalangan va oldingi aloqalar, odatda, ijobiy ta'sir ko'rsatishini aniqlagan, holbuki, chet el firmalarining importga moyilligi yuqori bo'lganligi sababli orqaga bog'liqlik unchalik foydali emas [11]. Masalan, Liu va boshqalar. K.Kapoor va R.Arora Indoneziya va Gretsiyada o'z tadqiqotlarida Lipsey va Sjöholm hamda Dimelis va Louri kabi Buyuk Britaniyada statistik jihatdan muhim tarqalishlarni aniqladilar [12]. Boshqa tomondan, hozircha to'g'ridan to'g'ri investitsiyalarning tarqalish ta'sirining mavjudligi bo'yicha natijalar aralash. Z.Aurangzeb va T.Stengos tarqalish adabiyotining meta-so'rovini o'tkazdilar va natijalar vaqt seriyasi yoki kesma ma'lumotlarning oldingi ijobiy tarqalishlar bilan ishlatilganligiga va keyinchalik tez-tez ishlatilganligiga asoslangan, degan xulosaga kelishdi [13].

Tadqiqot metodologiyasi. To'g'ridan to'g'ri xorijiy investitsiyalar va eksport salohiyati bo'yicha mavjud bo'lgan ilmiy tadqiqotlarni o'rganish, tarif va narx shakllanishini qiyosiy solishtirish, statistik ma'lumotlarni o'rganish va iqtisodiy jihatdan taqqoslash va tahlil qilish, mantiqiy fikrlash, ilmiy abstraksiyalash, ma'lumotni guruhlash, analiz va sintez, induksiya va deduksiya usullaridan keng foydalanilgan.

1-jadval

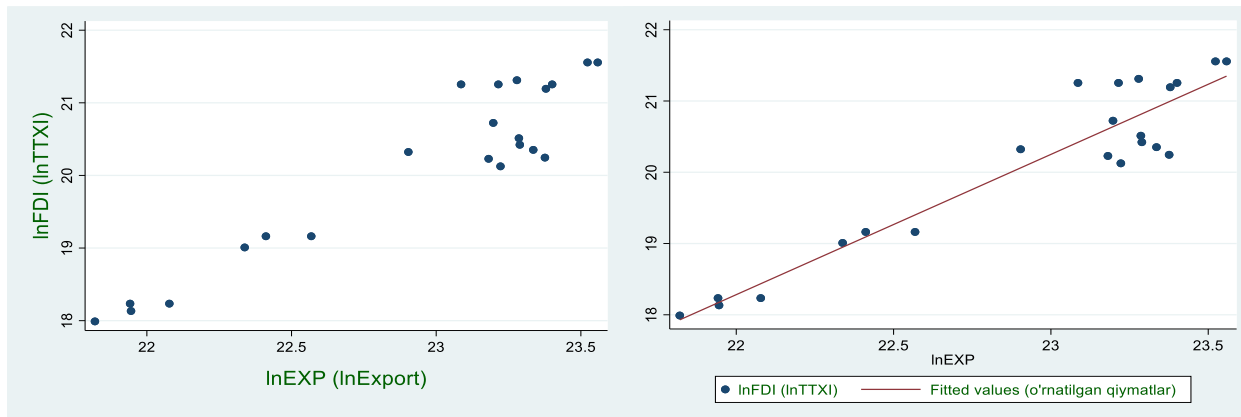
Descriptive Statistics (Tavsiflovchi statistika)

Variable (o'zgaruvchilar)	Obs (kuz)	Mean (o'rtacha)	Std. Dev(st. xat)	Min	Max
lnFDI	22	20.102	1.194	17.99	21.556
lnEXP	22	22.924	0.573	21.821	23.558

Manba: muallif tomonidan ishlab chiqildi

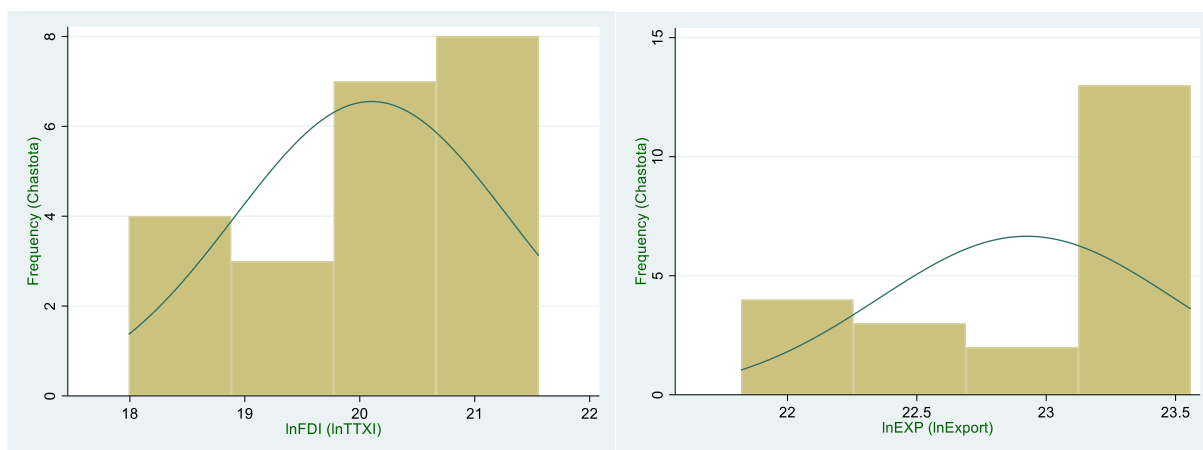
Tahlil va natijalar muhokamasi. 1-jadvalda ikki o'zgaruvchi, lnFDI va lnEXP uchun tavsiflovchi statistik ma'lumotlar quyidagilardan iborat. Ushbu statistik ma'lumotlar to'plamidagi har bir o'zgaruvchi uchun qiymatlarni taqsimlashning qisqacha tavsifini beradi. lnFDI uchun: taxminan 20,102 o'rtacha qiymat lnFDIning o'rtacha qiymatini ko'rsatadi. 1,194 standart og'ish o'rtacha atrofida o'zgaruvchanlik yoki dispersiya darajasini ko'rsatadi. Minimal va maksimal qiymatlar (mos ravishda 17,99 va 21,556) ma'lumotlar to'plamidagi lnFDI diapazonini ta'minlaydi.

lnEXP uchun: taxminan 22,924 o'rtacha qiymati lnEXPning o'rtacha qiymatini ko'rsatadi. 0,573 standart og'ish lnEXP uchun o'rtacha atrofida o'zgaruvchanlik yoki dispersiya darajasini ko'rsatadi. Minimal va maksimal qiymatlar (mos ravishda 21,821 va 23,558) ma'lumotlar to'plamidagi lnEXP diapazonini ta'minlaydi. Quyida bizning tahlil va natijalarimiz keltirilgan, ya'ni grafiklar, jadvallar, modellar va regressiya tenglamasini keltirish uchun ishonchli testlar tahlili ham keltirilgan.

1-rasm. To'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiya bilan eksport salohiyatining logarifmlangan qiymatlari

1-rasmda to'g'ridan to'g'ri xorijiy investitsiya bilan eksport salohiyatining logarifmlangan qiymatlari o'rtasida to'g'ri (pozitiv) munosabat borligini bildiradi.

2-rasm. To'g'ridan to'g'ri xorijiy investitsiya bilan eksport salohiyatining gistogrammasi

2-rasmda to'g'ridan to'g'ri xorijiy investitsiya bilan eksport salohiyatining gistogrammasi tasvirlangan va bu gistogrammalardan shuni aytish mumkinki ma'lumotlar normal taqsimlangan va standart xatoligi kamroq ekanini

bilishimiz mumkin. Gistogrammalar orqali o'tkazilgan chiziqlar esa asliga juda yaqin va bu ham normallikni bildiradi, ko'p holatda qo'ng'iroq shakldan cheklanish bo'ladi va bu ma'lumotlar normal emasligini bildiradi.

3-rasm. To'g'ridan to'g'ri xorijiy investitsiya bilan va eksport ma'lumotlari

3-rasmda quyidagi *graphbox*larimizda ham TTXI va eksport ma'lumotlari keltirilgan, ya'ni lnFDI da 19,1 va 20,1 oralig'ida joylashgan va o'rtachasi (standart devision) 20,2 larga to'g'ri

kelmoqda, eksportda ham barcha asosiy ma'lumotlar 20 va 23 oralig'lariga mos kelmoqda, lekin o'rtachasi biroz yuqoriroqda ekanligini ko'rish mumkin.

Pairwise correlations (Juftlik korrelyatsiyalar)

Variables	(1)	(2)
(1) lnFDI	1.000	
(2) lnEXP	0.944* (0.000)	1.000

*** $p < 0.01$, ** $p < 0.05$, * $p < 0.1$

2-jadvalda ikkita o'zgaruvchi, lnFDI (lnTTXI) va lnEXP o'rtasidagi juft korrelyatsiyalar ko'rsatilgan:

1. "lnFDI (1-o'zgaruvchi)". Kutilganidek, o'zi bilan korrelyatsiya har doim 1.000 ni tashkil qiladi.

2. "lnEXP (2-o'zgaruvchi)". lnFDI (1-o'zgaruvchi) va lnEXP (2-o'zgaruvchi) o'rtasidagi korrelyatsiya koeffitsiyenti 0,944 ga teng. Ushbu korrelyatsiya uchun p-qiyamati qavslar ichida

(0,000) ko'rsatilgan, bu korrelyatsiya statistik jihatdan ahamiyatga ega. Yuqori musbat korrelyatsiya koeffitsiyenti 0,944 lnFDI va lnEXP o'rtasidagi kuchli ijobiy chiziqli aloqa borligini ko'rsatadi. 0,000 p-qiyamati bu korrelyatsiya an'anaviy ahamiyatlilik darajalarida statistik ahamiyatga ega ekanligini ko'rsatadi ($p < 0,01$), bu korrelyatsiya tasodifiy tasodif tufayli yuzaga kelishi mumkin emasligini isbotlaydi.

Spearman lnFDI, lnEXP

Kuzatuvlar soni	22
Spearmaning rho	0.8187
H0 testi: lnFDI va lnEXP bog'liq emas	
Prob > t	0.0000

3-jadvalda lnFDI va lnEXP o'rtasidagi Spearmaning darajali korrelyatsiya koeffitsiyenti (rho) 0,8187 ni tashkil qiladi. Bundan tashqari lnFDI va lnEXP bog'liq emasligi haqidagi nol gipoteza (H0) testdan keyin p-qiyamati 0,0000 ekanini bildik. Spearman's rho 0,8187 lnFDI va lnEXP o'rtasidagi kuchli ijobiy monotonik

munosabat borligini ko'rsatadi. 0,0000 p-qiyamati 0,05 ahamiyatlilik darajasidan kamroq bo'lib, lnFDI va lnEXP bog'liq emasligi haqidagi nol gipotezani rad etib, H1 gipoteza o'rinni ekanligini ko'rish mumkin, ya'ni o'zgaruvchilar o'rtasida kuchli bog'liqlik bor ekanini ko'rsatadi.

Linear regression (Chiziqli regressiya)

lnFDI	Koef.	St.Xat.	t-qiy	p-qiy	[95%	Ishonch oral]	bel
lnEXP	1.968	0.154	12.79	0.000	1.647	2.289	***
O'zgarimas	-25.013	3.529	-7.09	0.000	-32.375	-17.65	***
O'rtacha bog'liq o'z		20.102	SD ga bog'liq o'z		1.194		
R-kvadrat		0.891	Kuzatuv soni		22		
F-test		163.484	Prob > F		0.000		
Akaike crit. (AIC)		24.454	Bayesian crit. (BIC)		26.636		

*** $p < 0.01$, ** $p < 0.05$, * $p < 0.1$

Manba: muallif tomonidan ishlab chiqildi.

4-jadvalda chiziqli regressiya natijalari bog'liq o'zgaruvchi (lnFDI - to'g'ridan to'g'ri xorijiy investitsiyalar tabiiy logarifmi) va mustaqil o'zgaruvchi (lnEXP - eksportning tabiiy logarifmi) o'rtasidagi munosabatni ko'rsatadi. Quyida asosiy statistik ma'lumotlarning talqini keltirilgan. Ishonch oraliqlari: lnEXP koeffitsiyenti uchun 95

% ishonch oralig'i: [1.647, 2.289], doimiy koeffitsiyent uchun 95% ishonch oralig'i: [-32.375, -17.65], R-kvadrat: 0,891 (mustaqil o'zgaruvchi bilan izohlangan to be o'zgaruvchidagi dispersiya ulushini ko'rsatadi), F-testi: 163.484 (modelning umumiy ahamiyatini tekshiradi), Prob > F: 0,000 (juda muhim), Akaike va Bayesian axborot mezonlari (AIC va BIC), AIC: 24.454, BIC: 26.636, lnEXP

koefitsiyenti 1,968 ni tashkil etadi, bu esa eksportning tabiiy logarifmidagi (lnEXP) har bir birlik o'sishi to'g'ridan to'g'ri xorijiy investitsiyalar (lnFDI) natural logarifmida taxminiy 1,968 birlik o'sish borligini ko'rsatadi. O'zgarmas (-25.013) lnEXP nolga teng bo'lganda, taxmin qilingan lnFDIni ifodalaydi. lnEXP koefitsiyenti ham, doimiy muddat ham p-qiyamtlari 0,05 dan kam bo'lgan holda statistik jihatdan ahamiyatga ega.

0,891 R-kvadrat qiymati lnFDIdagi o'zgaruvchanlikning 89,1 %ini lnEXP bilan chiziqli munosabat bilan izohlash mumkinligini ko'rsatadi. F-testi juda muhim (p-qiymati = 0,000), bu umumiy modelning muhimligini ko'rsatadi. Chiziqli regressiya modeli eksportning tabiiy logarifmi (lnEXP) va to'g'ridan to'g'ri xorijiy investitsiyalar (lnFDI) tabiiy logarifmi o'rtasida sezilarli ijobiy munosabat borligini ko'rsatadi. Model ma'lumotlarga mos keladi.

5-jadval

Linear regression (Chiziqli regressiya)

lnEXP	Koef.	St.Xat.	t-qiy	p-qiy	[95%	Ishonch oral]	bel
lnFDI	0.453	0.035	12.79	0.000	0.379	0.527	***
O'zgarmas	13.823	0.713	19.39	0.000	12.336	15.311	***
O'rtacha bog'liq o'z		22.924	SD ga bog'liq o'z		0.573		
R-kvadrat		0.891	Kuzatuv soni		22		
F-test		163.484	Prob > F		0.000		
Akaike crit. (AIC)		-7.873	Bayesian crit. (BIC)		-5.691		
*** p<.01, ** p<.05, * p<.1							

Manba: muallif tomonidan ishlab chiqildi.

5-jadval shuni ko'rsatadiki, Chiziqli regressiya natijalari bog'liq o'zgaruvchi (lnEXP – eksportning tabiiy logarifmi) va mustaqil o'zgaruvchi (lnFDI – to'g'ridan to'g'ri xorijiy investitsiyalar tabiiy logarifmi) o'rtasidagi munosabatni bildiradi. lnFDI uchun koefitsiyent 0,453 ni tashkil etadi, bu to'g'ridan to'g'ri xorijiy investitsiyalar (lnFDI) natural logarifmidagi qiymatining bir birlik o'sishi eksport natural logarifmida (lnEXP) 0,453 birlikka taxminiy o'sishini ko'rsatadi.

O'zgarmas esa (13.823) lnFDI nolga teng bo'lganda, lnEXPni ifodalaydi. lnFDI koefitsiyenti ham, doimiy muddat ham p-qiyamtlari 0,05 dan kam bo'lgan holda statistik ahamiyatga ega. 0,891 R-kvadrat qiymati lnEXPdagi o'zgaruvchanlikning 89,1 % lnFDI bilan chiziqli munosabat bilan izohlanishini ko'rsatadi. F-testi juda muhim (p qiymati = 0,000), bu umumiy modelning statistik jihatdan muhimligini bildiradi.

Sinov shkalasi = o'rtacha (standartlashtirilgan narsalar)

O'rtacha oraliq korrelyatsiya:	0.9439
O'lchovdagi elementlar soni:	2
Masshtabning ishonchlilik koefitsiyenti:	0.9712

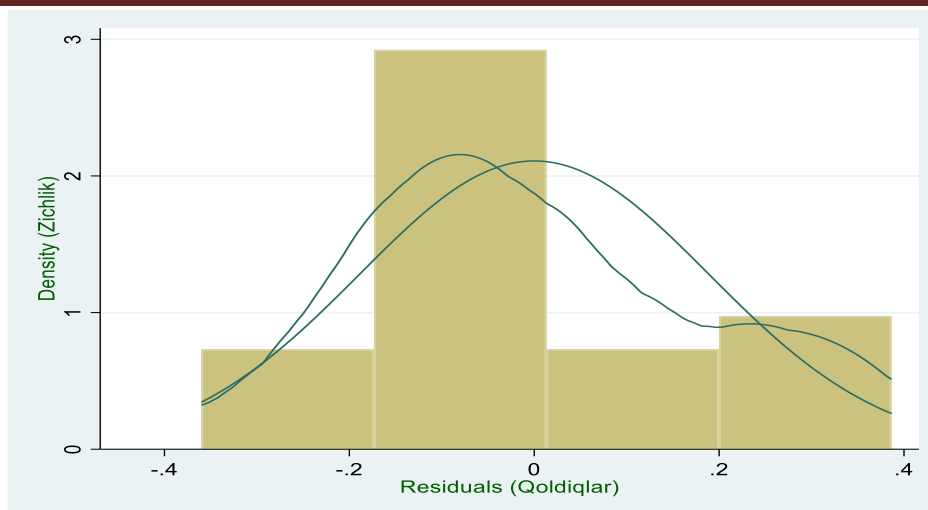
Shkala uchun ishonchlilik koefitsiyenti 0,9712 ga teng. Ko'pincha, Kronbax alfasi bilan ifodalanadigan bu koefitsiyent shkalaning ichki izchilligi yoki ishonchliligini baholashni ta'minlaydi. U 0 dan 1 gacha o'zgarib turadi, bu yerda yuqori qiymatlar katta ishonchlilikni bildiradi. Bunday holda, 0,9712 qiymati juda yuqori ichki mustahkamlikni bildiradi. Yuqori o'rtacha oraliq korrelyatsiya (0,9439) shkaladagi moddalar o'rtasidagi kuchli ijobiy korrelyatsiyani bildiradi. Juda yuqori ishonchlilik koefitsiyenti (0,9712) masshtabdagi

elementlarning bir-biriga juda mos kelishidan dalolat beradi, bu esa ular bir xil asosiy konstruktsiya yoki o'lchamni ishonchli o'lchaganligini bildiradi.

4-rasmda bizning data ma'lumotlarimiz qanchalik normal taqsimlanganligini chiziq farqidan bilish mumkin, ya'ni chiziq farqi juda katta emas, deyarli bir-biriga yaqin, demak, regression model uchun ma'lumotlarimiz ishonchliligi yetarli.

Shapiro“Wilk W test for normal data (Shapiro "Wilk W testi oddiy ma'lumotlar uchun)

O'zgaruvchi	Kuz	W	V	z	Ehtim>z
ehat	22	0.952	1.216	0.397	0.346

4-rasm.

Shapiro-wilk testi namunaning normal taqsimlangan ma'lumotlardan kelib chiqishini baholash uchun ishlatiladigan normallik testidir. Sinov natijasi W statistikasini beradi va sinovdan o'tkazilayotgan gipoteza quyidagicha: Nol gipoteza (H0): ma'lumotlar normal taqsimotga amal qiladi. Muqobil gipoteza (H1): Ma'lumotlar normal taqsimotga amal qilmaydi. Bizning holatda, O'zgaruvchi: ehat, Kuzatuvlar (kuzatishlar): 22, Shapiro-Wilk V statistikasi: 0,952, z-qiyamati: 1,216, z-ehtimoli: 0,346, Shapiro-wilk V statistikasi kuzatilgan taqsimotni normal taqsimot bilan solishtirish uchun ishlatiladi. 1 ga yaqinroq qiymat oddiy taqsimotga ko'proq o'xshash ekanligini anglatadi. z-qiyamati va unga bog'liq bo'lgan ehtimollik (Prob>z) normadan chetga chiqishning statistik ahamiyatini baholash uchun ishlatiladi.

Bunday holda ehtimollik 0,346 ni tashkil qiladi, bu odatiy ahamiyatga ega bo'lgan 0,05 darajasidan kattaroqdir. Bizga aynan 0.05 dan katta bo'lishi kerak edi. Demak, shuni xulosa qilish kerakki, 0,346 p-qiyamati bilan siz ma'lumotlar an'anaviy ahamiyat darajasida (masalan, 0,05) normal taqsimotga amal qiladi degan nol gipotezani rad eta olmaysiz. Shuning uchun Shapiro-wilk testiga asoslanib, ma'lumotlarning normal taqsimotdan sezilarli darajada og'ishini ko'rsatadigan kuchli dalillar yo'q. Shuni ta'kidlash kerakki, normallik testlarining kuchi cheklangan bo'lishi mumkin, ayniqsa, kichik namunalar bilan. Bundan tashqari normallikni baholashda boshqa diagnostika vositalari va tahlil konteksti hisobga olinishi kerak.

**Breusch "Pagan/Cook" Weisberg test for heteroskedasticity
(Breusch "Pagan/Kuk" Weisberg geteroskedatlik testi)**

Assumption:	Normal error terms
Variable:	Fitted values of lnEXP
H0:	Constant variance
chi2(1) =	0.77
Prob > chi2 =	0.3816

Breusch-Pagan/Kuk-Vaysberg testi regressiya modelining qoldiqlarida geteroskedatlikni baholash uchun ishlatiladi. Tekshirilayotgan faraz qoldiqlar doimiy dispersiyaga ega yoki yo'qligidir. Sinov chi-kvadrat statistikasini va unga bog'liq p-qiyamatini beradi. Gipotezalar quyidagicha: Nol gipoteza (H0): qoldiqlar doimiy dispersiyaga ega (gomoskedastiklik). Muqobil gipoteza (H1): qoldiqlar doimiy bo'lmagan dispersiyaga ega (geteroskedatlik). Natijalarimiz quyidagicha: O'zgaruvchi: lnEXP ning o'rnatilgan qiymatlari H0: Doimiy dispersiya, Chi-kvadrat statistikasi (chi2): 0,77, Chi2 ehtimoli (Prob > chi2): 0,3816.

Chi-kvadrat statistikasi qoldiqlar doimiy

dispersiya haqidagi taxminning buzilganligini tekshiradi. Nol gipotezani rad etish yoki rad etishni aniqlash uchun chi-kvadrat statistikasi bilan bog'liq p-qiyamati (0,3816) ahamiyatlilik darajasi (odatda, 0,05) bilan taqqoslandi. p-qiyamati 0,3816 bo'lsa, bu odatiy ahamiyatga ega bo'lgan 0,05 darajasidan yuqori bo'lsa, biz nol gipotezani rad etmaymiz. Shuning uchun Breusch-Pagan/Cook-Weisberg testiga asoslanib, qoldiqlarda geteroskedatlikni ko'rsatadigan kuchli dalillar yo'q va doimiy dispersiyaning taxmini sezilarli darajada ta'sir etmaydi. Shuni ta'kidlash kerakki, ushbu test, odatda, qo'llanilsa-da, u har doim ham aniq emas va boshqa diagnostik tekshiruvlar (masalan,

qoldiqlarni vizual tekshirish)ni ham hisobga olishimiz kerak.

Xulosa va takliflar. Xulosa qilib aytganda, ekonometrik modellardan foydalangan holda to'g'ridan to'g'ri xorijiy investitsiyalar (TTXI)ning mamlakat eksport salohiyatiga ta'siri bo'yicha olib borilgan tahlil bir qancha muhim xulosalarni ochib beradi.

Birinchi, topilmalar to'g'ridan to'g'ri investitsiyalar oqimi va eksport salohiyati o'rtasida ijobiy bog'liqlik mavjudligini ko'rsatadi, bu esa to'g'ridan to'g'ri investitsiyalarning yuqori darajasi eksport ko'rsatkichlarining oshishiga hissa qo'shishini ko'rsatadi. Bu xorijiy investitsiyalar mahsuldorlikni, texnologik taraqqiyotni va xalqaro bozorlarga chiqishni oshirishi va shu orqali eksport faoliyatini kuchaytirishi mumkinligi haqidagi nazariy taxminlarga mos keladi.

Ikkinchi, "ushbu tadqiqotda qo'llanilgan ekonometrik modellar to'g'ridan to'g'ri investitsiyalar mamlakatning eksport imkoniyatlarini oshirishda hal qiluvchi rol o'ynaydi" degan gipotezani tasdiqlovchi empirik dalillarni taqdim etadi. Regressiya tahlili, vaqt ketma-ketligi tahlili va panel ma'lumotlar usullari kabi usullarni qo'llash orqali biz turli xil chalkash omillar va endogenlik muammolarini nazorat qilib, ushbu munosabatlarning kattaligi va ahamiyatini aniqlashga muvaffaq bo'ldik. Bundan tashqari ushbu tahlilning bir qismi sifatida o'tkazilgan adabiyotlarni ko'rib chiqish turli mamlakatlar va mintaqalar bo'ylab to'g'ridan to'g'ri investitsiyalarning eksport ko'rsatkichlariga ijobiy ta'sirini tasdiqlovchi oldingi tadqiqotlarning izchil empirik dalillarini aniqladi. Ushbu dalillar to'plami xorijiy investitsiyalarni eksportga asoslangan o'sish va iqtisodiy rivojlanishni rag'batlantirish vositasi sifatida jalb qilish muhimligini ta'kidlaydi.

Ushbu xulosalarga asoslanib, bir nechta siyosat natijalari va takliflarini ishlab chiqish mumkin. Birinchidan, siyosatchilar to'g'ridan to'g'ri xorijiy investitsiyalarni, xususan, eksport salohiyatiga ega bo'lgan tarmoqlarni jalb qilish va ularga ko'maklashishga qaratilgan strategiyalarga ustuvor ahamiyat berishlari kerak. Bu investorlar uchun qulay siyosatni amalga oshirish, byurokratik tartiblarni tartibga solish va xorijiy investorlarni rag'batlantirishni o'z ichiga olishi mumkin. Bundan tashqari sa'y-harakatlarni eksportga yo'naltirilgan faoliyat uchun xorijiy investitsiyalardan samarali foydalanish uchun ichki iqtisodiyotning o'zlashtirish qobiliyatini oshirishga yo'naltirish kerak. Bunga asosiy eksport tarmoqlarida mahsuldorlik, innovatsiyalar va raqobatbardoshlikni oshirish uchun infratuzilma, ta'lim va texnologiyalarni uzatish mexanizmlariga investitsiyalar kiritilishi mumkin. Shuningdek, siyosatchilar bir nechta savdo sheriklari va tovarlarga qaramlikni kamaytirish uchun eksport bozorlari va mahsulotlarini diversifikatsiya qilishga e'tibor qaratishlari kerak. Bu tashqi zarbalar va global talabning o'zgarishi bilan bog'liq xavflarni yumshatishga yordam beradi, uzoq muddatli istiqbolida eksportning yanada barqaror va barqaror o'sishini ta'minlaydi.

Xulosa qilib aytganda, to'g'ridan to'g'ri xorijiy investitsiyalar eksport salohiyatini oshirish va iqtisodiy o'sish uchun katta imkoniyatlar yaratada, strategik rejalashtirish, samarali siyosat va inson va jismoniy kapitalga investitsiyalar to'g'ridan to'g'ri xorijiy investitsiyalar oqimi bilan bog'liq bo'lgan imtiyozlarni maksimal darajada oshirish va potensial muammolarni bartaraf etish uchun muhim ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Kapoor K. and Arora R. *Impact of outward FDI on exports: a theoretical and empirical review*, *Transnational Corporations Review*, 2022, doi: 10.1080/19186444.2022.2040346.
2. Uddin M.M.M., Sharif T., Islam A.R.M., and Abedin M.Z., *Moderating impact of FDI on the growth-environment nexus in the pre-COVID-19 eras*, *Res Int Bus Finance*, vol. 67, Jan. 2024, doi: 10.1016/j.ribaf.2023.102114.
3. Chawla I. and Kumar N. *FDI, international trade and global value chains (GVCs): India's GVC participation, position and value capture, Asia and the Global Economy*, vol. 3, no. 2, p. 100071, Jul. 2023, doi: 10.1016/j.aglobe.2023.100071.
4. Gu G.W. and Hale G. *Climate risks and FDI*, *J Int Econ*, vol. 146, Dec. 2023, doi: 10.1016/j.jinteco.2023.103731.
5. Zaman G. and Vasile V. *Macroeconomic Impact of FDI in Romania*, *Procedia Economics and Finance*, vol. 3, pp. 3-11, 2012, doi: 10.1016/s2212-5671(12)00113-x.
6. Crescenzi R., Di Cataldo M., and Giua M. *FDI inflows in Europe: Does investment promotion work?*, *J Int Econ*, vol. 132, Sep. 2021, doi: 10.1016/j.jinteco.2021.103497.
7. Basilgan M. and Seha Akman A. *AN EMPIRICAL ANALYSIS ON THE IMPACT OF THE FOREIGN DIRECT INVESTMENTS ON EXPORT PERFORMANCE: TURKEY CASE*, *Online*, 2019.
8. Maza A. and Gutiérrez-Portilla P. *Outward FDI and exports relation: A heterogeneous panel approach dealing with cross-sectional dependence*, *International Economics*, vol. 170, pp. 174-189, Aug. 2022, doi: 10.1016/j.inteco.2022.04.002.

9. Lazarov D. and Petreski G. *Export Complexity and Economic Growth: Empirical Analysis for Selected CEE Countries*, *Croatian Economic Survey*, vol. 25, no. 2, pp. 41-65, Dec. 2023, doi: 10.15179/ces.25.2.2.
10. Böschemeier J. and Jochem A. *The effect of foreign carbon prices on German outward FDI*, *Econ Lett*, vol. 234, p. 111499, Jan. 2024, doi: 10.1016/j.econlet.2023.111499.
11. Zaman G. and Vasile V. *Macroeconomic Impact of FDI in Romania*, *Procedia Economics and Finance*, vol. 3, pp. 3-11, 2012, doi: 10.1016/s2212-5671(12)00113-x.
12. Kapoor K. and Arora R. *Impact of outward FDI on exports: a theoretical and empirical review*, *Transnational Corporations Review*, 2022, doi: 10.1080/19186444.2022.2040346.
13. Aurangzeb Z. and Stengos T., *The role of Foreign Direct Investment (FDI) in a dualistic growth framework: A smooth coefficient semi-parametric approach*, *Borsa Istanbul Review*, vol. 14, no. 3. *Borsa Istanbul Anonim Sirketi*, pp. 133-144, Sep. 01, 2014. doi: 10.1016/j.bir.2014.06.004.
14. Blomström, M., & Kokko, A. (2003). *The Economics of Foreign Direct Investment Incentives*. NBER Working Paper Series.
15. Görg, H., & Greenaway, D. (2004). *Much Ado About Nothing? Do Domestic Firms Really Benefit from Foreign Direct Investment?* *The World Bank Research Observer*, 19(2), 171-197.
16. Yeaple, S.R. (2003). *The Complex Integration Strategies of Multinationals and Cross Country Dependencies in the Structure of Foreign Direct Investment*. *Journal of International Economics*, 60(2), 293-314.
17. Goldberg, P.K., & Klein, M.W. (2016). *Product Diversification in Export Markets*. *Journal of International Economics*, 99, 179-196.
18. Agosin, M.R., & Mayer, R. (2000). *Foreign Investment in Developing Countries: Does it Crowd in Domestic Investment?* *UNCTAD Discussion Paper Series*.
19. *United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD). (2018). World Investment Report. United Nations Publications.*

ОЛИЙ ТАЪЛИМДА ИНВЕСТИЦИЯЛАРНИНГ ИҚТИСОДИЙ САМАРАДОРЛИГИНИ БАҲОЛАШ

Жонузаков Мирзабек Кулмаматович
Тошкент давлат иқтисодиёт
университети Бизнес ва бошқарув
кафедраси ўқитувчиси

https://doi.org/10.55439/ECED/vol25_iss2/a6

Аннотация. Мазкур мақолада Ўзбекистон олий таълимини ривожлантиришда соҳага инвестицияларни киритиш керак эканлиги ифодаланди ҳамда инвестицияларнинг иқтисодий самарадорлигини баҳолашда алоҳида кўрсаткичлар тизимидан фойдаланиш зарурлиги илмий асосланган.

Калит сўзлар: таълим хизматлари, таълим хизматлари бозори, инвестицияларни баҳолаш, инвестициялар самарадорлиги, инвестиция лойиҳалари, рақамли инвестиция, инвестиция жозибadorлиги, рақамли олий таълим хизмати.

ОЦЕНКА ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ЭФФЕКТИВНОСТИ ИНВЕСТИЦИЙ В ВЫСШЕЕ ОБРАЗОВАНИЕ

Джонузаков Мирзабек Кулмаматович
Преподаватель кафедры “Бизнеса и менеджмента”
Ташкентского государственного экономического университета

Аннотация. В данной статье показывается, что необходимо осуществлять инвестиции в сферу развития высшего образования в Узбекистане, а также научно обоснована необходимость использования специальной системы показателей при оценке экономической эффективности инвестиций.

Ключевые слова: образовательные услуги, рынок образовательных услуг, оценка инвестиций, эффективность инвестиций, инвестиционные проекты, цифровые инвестиции, инвестиционная привлекательность, услуга цифрового высшего образования.